

Zadovoljstvo studijem i percepcija profesionalnih perspektiva studenata zdravstvenih studija

Study program satisfaction and perception of health care students' professional perspective

Josipa Čeko, Vesna Antičević, Ana Stipčić

Sveučilište u Splitu, Sveučilišni odjel zdravstvenih studija, Ruđera Boškovića 31, 21 000 Split, Hrvatska
University of Split, University Department for Health Studies, Ruđera Boškovića 31, 21 000 Split, Croatia

Sažetak:

Cilj: Ispitati stupanj zadovoljstva studenata s pet studijskih programa preddiplomskih zdravstvenih studija Sveučilišnog odjela zdravstvenih studija u Splitu. Nadalje, istražuje se stupanj motivacije za nastavak studija te percepcija profesionalnih perspektiva nakon završetka studijskih programa, stupanj obrazovanja roditelja, i stupanj obrazovanja studenata prije upisa studijskih programa.

Metoda: Ispitivanje je provedeno u mjesecu lipnju i srpnju 2014. godine. U istraživanje je uključeno 80 ispitanika. Svi uključeni ispitanici bili su studenti 2. godine Sveučilišnog odjela zdravstvenih studija (sestrinstvo, primaljstvo, fizioterapija (FT), radiološka tehnologija (RT), medicinsko-laboratorijska dijagnostika (MLD)). Za svrhe istraživanja korištena su dva upitnika, i to: originalni upitnik za prikupljanje demografskih podataka, stupanj obrazovanja roditelja ispitanika, te motivi za nastavak studija i percepcija zapošljavanja u zdravstvenoj djelatnosti. Radi ispitivanja zadovoljstva studijskim programom u uporabi je bio modificirani upitnik izrađen prema izvornoj verziji Nursing student satisfaction Scale (NSSS) [9], uz stupanj pouzdanosti dvosmjernog prijevoda CronbachAlpha 0.96 [10].

Rezultati: Rezultati upućuju na veću zastupljenost studentica na svim studijskim programima [78.8%]. Najveći broj roditelja studenata ima srednjoškolsko obrazovanje [77.5% majki; 72.2% očeva]. Višu ili visoku školsku spremu ima oko 13% majki i 14% očeva. Osnovnoškolsko i poslijediplomsko obrazovanje ima najmanji broj roditelja [OŠ majke i očevi 5%; PD majke 1.2%; očevi 5.1%]. Među studentima sestrištva i primaljstva je najveći broj studenata sa završenim strukovnim srednjoškolskim obrazovanjem [sestrinstvo 66.7%, primaljstvo 84.6%], dok su studenti fizioterapije i MLD-a [FT 69.2%, MLD 78.6%] najčešće nastavili studij nakon završenog gimnazijskog programa. Motivacija za nastavkom studija svih studenata razmjerno je visoka i iznosi [M=3.85], kao i percepcija lakšeg pronalazjenja zaposlenja nakon završenog studija [M=3.84]. Stupanj zadovoljstva studijem nešto je niži i iznosi M=3.35. Samo na dvjema česticama Upitnika zadovoljstva zdravstvenim studijima [27. i 28.] razlike između stupnja zadovoljstva studenata različitih studijskih usmjerenja statistički su značajne.

Zaključak: Može se zaključiti da rezultati upućuju na zadovoljavajući stupanj zadovoljstva studenata studijskim programima na Sveučilišnom odjelu zdravstvenih studija u Splitu, kao i percepcijom daljnjeg napredovanja poslije završetka studija.

Ključne riječi: stupanj zadovoljstva studijem • zdravstveni studiji • profesionalna perspektiva

Kratki naslov: Zadovoljstvo studijem i studenti zdravstvenih studija

Abstract

Aim: To examine the level of student satisfaction with studies and professional perspective after completing University Department of Health Studies in Split.

Material and methods: The survey was conducted in June and July 2014 (a total of 80 participants). All subjects were students of Health Studies (Nursing, Midwifery, Physiotherapy, Radiology Technology and Medical Laboratory Diagnostics) in Split. For the purpose of research, two questionnaires were used. The first questionnaire contains general data, and the second one contains 30 questions about satisfaction with the studies. The participants requested an oral agreement on the voluntary participation in the study, and they were guaranteed anonymity. Descriptive statistics and nonparametric test were used for data processing.

Results: The results indicated that women comprise the majority of students in all courses of study (78.8%). The majority of students' parents have secondary education; 77.5% of mothers and 72.2% of fathers. A significantly smaller number of parents have a college or university degree; 13% of mothers, 14% of fathers. The minimum number of students' parents is in the categories of primary and post-graduate education. Most students with high school of health education are among students of nursing and midwifery, while the largest number of students of physiotherapy and MLD completed gymnasium education. The desire to continue attending the university is fairly high for all students (M = 3.85), and the same goes for perception of facilitating employment after study (M = 3.84), while the level of satisfaction with the college is a bit lower (M = 3.35). The only particles on the Health Study Satisfaction Questionnaire with a significant difference are 27 and 28 among the different study programs.

Conclusion: We can conclude that the results indicate student satisfaction with studies and perceptions of professional perspectives at the University Department of Health Studies in Split. Further research is needed on a number of subjects and include possible reasons for satisfaction/dissatisfaction with the university and the desire to continue the study of the perception of employment.

Keywords: level of study satisfaction • health studies • professional perspective

Running head: Study program and satisfaction of students

Uvod/Introduction

Stupanj zadovoljstva studenata studijskim programom jedan je od pokazatelja stupnjakvalitete visokoškolske i/ili sveučilišne ustanove. Čimbenik zadovoljstvo kao sastavnica pojma kvalitete u izravnoj je svezi s razinom ispunjenja očekivanja, odnosno, usklađenošću onoga što dobivamo s onim što smatramo da bismo trebali dobiti, pa se stoga nameće zaključak da će studenti biti zadovoljniji i uspješniji u svome budućem radu ako je razina ispunjenosti njihovih očekivanja viša. [1]. Stupanj zadovoljstva studijskim programima danas je često istraživana problematika. Do danas objavljeni rezultati upućuju na zaključak da određivanje stupnja zadovoljstva kod populacije studenata omogućuje bolji uvid u cjelokupni sustav obrazovanja te se istodobno povećava stupanj razumijevanja očekivanih ishoda učenja nakon završetka sveučilišnih programa [2]. Jednostavnije, istraživanje stupnja zadovoljstva studenata studijskim programima visokih učilišta i sveučilišta ima dvostruku svrhu, i to: izravno utječe na poboljšanje ishoda učenja te služi kao alat za poboljšanje postojećih studijskih programa.

Rezultati do danas provedenih istraživanja vezanih uz određivanje stupnja zadovoljstva krajnjim ishodima učenja mogu se sažeti u tri kategorije:

ad 1] Zadovoljni studenti češće nastavljaju i uspješno završavaju studijski program [3], ulažu više napora u svoje obrazovanje, redovitije pohađaju nastavu i češće se uključuju u svekolike studijske aktivnosti u odnosu na nezadovoljne studente [4].

ad 2] Istraživanja stupnja zadovoljstva studijskim programom omogućuju dobivanje povratnih informacija o stupnju kvalitete kurikuluma [5].

ad 3] Na individualni stupanj zadovoljstva studenata i percepciju institucije u kojoj pohađaju studijski program izravno utječe niz čimbenika koji određuju kvalitetu programsko-nastavnih sadržaja, nastavnog osoblja i uvjeta za učenje [6-7].

Pregledom novije literature iznalazi se nedostatan broj istraživanja koja su provedena sa svrhom utvrđivanja stupnja zadovoljstva studenata zdravstvenih studijskih programa. U većini studija istraživanje je ograničeno na ispitivanje stupnja zadovoljstva na studijima sestrinstva, a te rezultate nije opravdano uporabiti na studente ostalih zdravstvenih studijskih programa, nego je potrebno provesti zasebno ispitivanje [8].

Sveučilišni odjel zdravstvenih studija (OZS) u Splitu pravni je sljednik stručnih zdravstvenih studija pri Medicinskom fakultetu u Splitu i kao samostalan sveučilišni odjel djeluje od 2012. godine. Na OZS-u se provode sljedeći studijski programi: preddiplomski sveučilišni studiji sestrinstva, primaljstva, fizioterapije, radiološke tehnologije i medicinsko laboratorijske dijagnostike te diplomski sveučilišni studiji sestrinstva, fizioterapije i radiološke tehnologije. Nastavni planovi predmeta izrađeni su prema kvalifikacijskim standardima Hrvatskog kvalifikacijskog okvira usklađenim s Europskim kvalifikacijskim okvirom. Ishodni profil ovako osmišljenog programa zdravstveni je profesionalac sa širokom intelektualnom osnovicom koja omogućuje ispravno kliničko odlučivanje, koji raspolaže svim potrebnim klinič-

kim vještinama koje mu omogućuju samostalno izvršavanje svih metoda/postupaka u svakodnevnoj praksi. Edukacijski programi usporedivi su s EU standardima te utemeljeni na jasno definiranim novostečenim kompetencijama kao krajnjim ishodima studiranja, čime se nakon završetka studija stečeni stupanj obrazovanja [diploma] priznaje kod nadležnih nostrifikacijskih agencija u svim europskim državama te osigurava mogućnost zapošljavanja u EU.

U RH nije dovoljno znanstveno verificirana spoznaja o motivima prvostupnika zdravstvenih studija pri upisu, kao ni o očekivanjima o mogućnostima osobnog, stručnog i znanstvenog napredovanja nakon završetka sveučilišnih zdravstvenih studija. Iz svega spomenutog smatramo da rezultati ovog istraživanja mogu poslužiti za stjecanje uvida u motivaciju i očekivanja studenata zdravstvenih studija, koja su u izravnoj vezi s pohađanjem zdravstvenih studijskih programa.

Na temelju uočenog nedostatka provedenih istraživanja o stupnju zadovoljstva studenata zdravstvenih studija u RH proizlazi svrha ovog članka, tj. ispitivanje stupnja zadovoljstva studijskim programima i percepcijom profesionalnih perspektiva studenata pet studijskih programa zdravstvenih studija u Splitu. Sažeto, ciljevi su ovoga rada:

1. Prikazati i analizirati sociodemografske karakteristike studenata 2. godine preddiplomskih studija (sestrinstvo, primaljstvo, FT, RT i MLD) na Odjelu zdravstvenih studija u Splitu.
2. Ispitati razlike u stupnju zadovoljstva i u percepciji profesionalnih očekivanja između studenata različitih studijskih programa na Odjelu zdravstvenih studija u Splitu.

Materijali i metode/Materials and Methods

Provedena je studija presječna, tj. obuhvaćeni su članovi populacije u jednoj vremenskoj točki. U istraživanju su sudjelovali studenti druge godine preddiplomskih sveučilišnih studija na OZS-u u Splitu. Uzorak je prigodan jer su istraživanjem obuhvaćeni ispitanici koji su, u vrijeme provođenja istraživanja, bili dostupni. U istraživanju je sudjelovalo 80 studenata (N=80) oba spola (m=17; ž=63) te različitih studijskih programa (sestrinstvo, primaljstvo, FT, RT, MLD) OZS-a u Splitu. U svakoj od ovih studijskih grupa obuhvaćena je gotovo cijela populacija studenata drugih godina. Istraživanje je provedeno tijekom nastave uz prethodnu suglasnost nastavnika koji su izvodili nastavu. Istraživanje je provedeno na sljedeći način: tri osobe koje su sudjelovale u primjeni mjernih instrumenata (studentica i dvije nastavnice) na početku nastave studentima su objasnile svrhu istraživanja i prezentirale upute za rad te zatražile njihovu usmenu suglasnost za sudjelovanje u istraživanju. Primjena mjernih instrumenata istodobno je tekla u tri učionice na Odjelu zdravstvenih studija. Studentima su podijeljeni upitnici koje su, nakon ispunjavanja, vratili istraživačima. Upitnici su bili anonimni, a za provedbu istraživanja prethodno je pribavljeno dopuštenje Etičkog povjerenstva Odjela zdravstvenih studija u Splitu.

Istraživanje je provedeno u lipnju i srpnju 2014. godine. Primijenjeni su sljedeći mjerni instrumenti:

1. Upitnik općih podataka koji je posebno sastavljen za potrebe ovog istraživanja, a sadržava podatke o dobi, spolu, studijskom programu, završenom stupnju obrazovanja, o stupnju obrazovanja roditelja te motivaciji za nastavak studija i percepciji zapošljavanja u zdravstvenoj struci.
2. Skala zadovoljstva zdravstvenim studijem koja predstavlja prilagođeni oblik izvorne verzije *Nursing student satisfaction Scale (NSSS)* [9] (pouzdanosti tipa CronbachAlpha 0.96) [10]. Izvorna verzija sadržava 30 čestica koje mjere zadovoljstvo zdravstvenim studijem sadržanim u tri podskale: Studijski program i nastava (14 čestica) (koeficijent pouzdanosti 0.90), Profesionalni socijalni odnosi (9 čestica) (koeficijent pouzdanosti 0.88) i Okolina (6 čestica) (koeficijent pouzdanosti 0.87) i jedna zadnja čestica koja se odnosi na općeniti stupanj zadovoljstva svojim studijskim programom [10]. Na svaku česticu odgovara se na skali Likertovog tipa od pet stupnjeva, pri čemu 1 znači „u potpunosti se ne slažem“, a 5 „u potpunosti se slažem“. Veća brojčana vrijednost odgovara većem stupnju zadovoljstva, a ukupni stupanj zadovoljstva određen je ukupnim rezultatom na zadnjoj čestici općenitog zadovoljstva.

Uz prethodno odobrenje autorice, za potrebe ovog istraživanja skala je prevedena s engleskog na hrvatski jezik i prilagođena za ispitivanje zadovoljstva studenata različitih zdravstvenih studija. Prilikom prevođenja korištena je metoda povratnog prijevoda na sljedeći način: upitnik je najprije preveden na hrvatski jezik, a zatim su tri neovisna ocjenjivača (dvije nastavnice na Odjelu zdravstvenih studija i jedna profesorica engleskog jezika) neovisno izradile povratni prijevod na engleski jezik te su takvi prijevodi uspoređeni i usuglašeni. Pouzdanost CronbachAlpha u ovom istraživanju iznosi $\alpha=0.936$, što upućuje na visoku pouzdanost hrvatske verzije ovog upitnika.

Pri obradi podataka korištena je deskriptivna statistika (aritmetičke sredine, standardne devijacije, postoci) te neparametrijski Kruskal-Wallis test uz razinu značajnosti od 5%, čime su se ispitivale razlike u zadovoljstvu studijskim programima i percepciji profesionalnih perspektiva.

Rezultati/Results

Sociodemografska obilježja studenata/Students' socio-demographic characteristics

Prosječna dob ispitanika iznosila je 22.3 ± 4.95 . U uzorku su prevladavali studenti koji su nastavili studiranje odmah nakon srednjoškolskog obrazovanja te je prosječna dob studenata između različitih studijskih smjerova statistički sličnih vrijednosti. U prosjeku su najstariji studenti radiološke tehnologije ($23,7 \pm 7,6$), a najmlađi studenti primaljstva ($21 \pm 2,18$). Ovakav raspon starosne dobi rezultat je strategije OZS-a o dostupnosti studiranja osoba različite životne dobi u sklopu potrebe cjeloživotnog obrazovanja zdravstvenih djelatnika. Na svim studijskim smjerovima više je žena (78.8%), kao što je prikazano u tablici, [Tablica 1].

Najveći broj roditelja studenata u ispitivanom uzorku ima srednjoškolsko obrazovanje (77.5% majki i 72.2% očeva). Demografski podaci o roditeljima studenata prikazani su na slikama [Slika 1; Slika 2].

Znatno manji broj roditelja ima višu ili visoku školsku spremu [3% majki, 14% očeva], od kojih najviše među roditeljima studenata medicinsko-laboratorijske dijagnostike [35.7% majki i 38.5% očeva]. Najmanji broj roditelja ima osnovnoškolsko i poslijediplomsko obrazovanje, i to podjednako među studentima svih smjerova. Distribucija obrazovanja roditelja slična je kao i u općoj populaciji.

Otprilike pola studenata ima završeno strukovno srednjoškolsko obrazovanje [53.8%], a pola gimnazijsko obrazovanje [46.2%], a detalji su prikazani u tablici [Tablica 2].

Najviše je studenata sa strukovnim srednjoškolskim obrazovanjem među studentima sestrinstva i primaljstva, a najviše je studenata fizioterapije i medicinsko-laboratorijske dijagnostike završilo neki od gimnazijskih programa obrazovanja. Više od 90% studenata nije prije upisivalo visokoškolski stupanj obrazovanja.

Na ispitivanom uzorku, deskriptivni pokazatelji upućuju na visoku motivaciju za nastavak studija [$M=3.85 \pm 1.17$] (uglavnom se slažem), kao i na očekivanje lakšeg pronalaska zaposlenja nakon završenog preddiplomskog studija

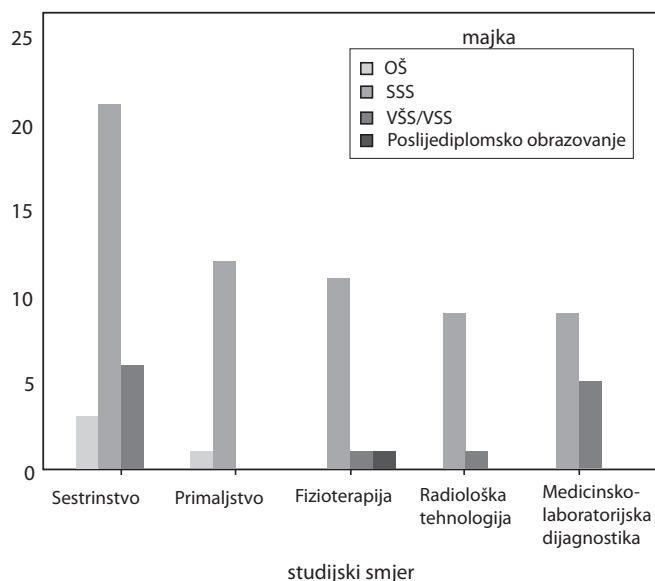
TABLICA 1. Dobna struktura studenata 2.godine zdravstvenih studija (N=80)

Studijski smjer	Sestrinstvo (n=30)	Primaljstvo (n=13)	Fizioterapija (n=13)	Radiološka tehnologija (n=10)	Medicinsko- laboratorijska dijagnostika (n=14)	Ukupno
M	23,1	21	22,1	23,7	21,4	22,3
N	30	13	13	10	14	80
SD	5,68	2,18	3,09	7,60	4,25	4,95
Najmanja dob	20	20	20	20	20	20
Najveća dob	45	28	29	40	36	45

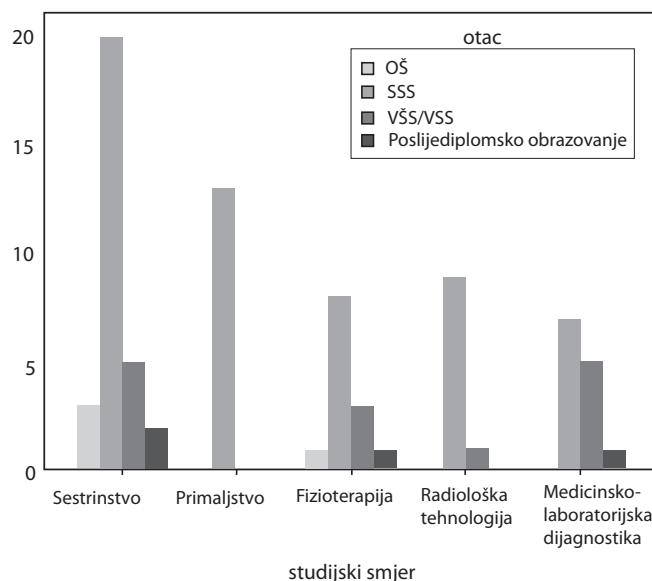
*M - aritmetička sredina

*N - broj studenata

*SD - standardna devijacija

SLIKA [1] Stupanj obrazovanja majki.

SLIKA [2] Stupanj obrazovanja očeva.

TABLICA [2] Dosadašnje obrazovanje studenata zdravstvenih studija (N=80)

Dosadašnje školovanje		Studijski smjer					Ukupno
		Sestrinstvo broj (%)	Primaljstvo broj (%)	Fizioterapija broj (%)	RT* broj (%)	MLD* broj (%)	
Završena srednja stručna sprema	Strukovna	20(66,7)	11(84,6)	4(30,8)	5(50)	3(21,4)	43(53,8)
	Gimnazija	10(33,3)	2(15,4)	9(69,2)	5(50)	11(78,6)	37(46,2)
Ranije studiranje	Da	4(13,3)	0	2(15,4)	1(10)	0	7(8,8)
	Ne	26(86,7)	13(100)	11(84,6)	9(90)	14(100)	73(91,2)

*RT - radiološka tehnologija

*MLD - medicinsko-laboratorijska dijagnostika

[$M=3.84\pm 1.03$] (uglavnom se slažem), dok je stupanj zadovoljstva studijem nešto niži i iznosi [3.35 ± 1.06] (niti zadovoljan, niti nezadovoljan), kao što je prikazano na tablici [Tablica 3].

Vidljivi su podaci vezani uz nastavak školovanja i percepciju profesionalnih očekivanja. Studenti medicinsko-laboratorijske dijagnostike i primaljstva u najvećoj mjeri pokazuju želju za nastavkom studiranja, procjenjuju korisnost nastavka

TABLICA [3] Razlike u želji za nastavkom studija, percepciji profesionalnih očekivanja i u zadovoljstvu studijem studenata zdravstvenih studija (N=80)

	Prosječni rangovi						p
	Sestrinstvo (n=30)	Primaljstvo (n=13)	Fizioterapija (n=13)	RT* (n=10)	MLD* (n=14)	H*(²)	
Želja za nastavkom studija	32,42	53,81	43,31	32,3	48,71	12,21*	<.05
Percepcija profesionalnih očekivanja	35,28	45,00	35,42	38,20	53,86	8,12	>.05
Zadovoljstvo zdravstvenim studijem	36,12	45,27	35,62	42,75	48,39	4,3	>.05

*RT - radiološka tehnologija

*MLD - medicinsko-laboratorijska dijagnostika

*H - Kruskal-Wallis test

studiranja za pronalaženje zaposlenja te su u najvećoj mjeri zadovoljni studiranjem na zdravstvenim studijima u odnosu na druge studijske grupe, što je vidljivo iz prosječnih rangova.

Međutim, KruskalWallis H test pokazuje da, između studenata različitih studijskih programa, postoji statistički znatna razlika samo u želji za nastavkom studija ($\chi^2=12.21$, $p<0.05$, pri čemu najviši prosječni rang opet imaju studenti primaljstva i medicinsko-laboratorijske dijagnostike, a kao što je prikazano u tablici [Tablica 4].

To znači da studenti iz ovih studijskih grupa iskazuju najveću motivaciju za nastavkom studija na diplomskoj razini. U odnosu na percepciju profesionalnih očekivanja ($\chi^2=8.12$; $p>0.05$) i zadovoljstva studijem ($\chi^2=4.3$; $p>0.05$) statistički značajne razlike nisu utvrđene između različitih studijskih grupa, što znači da se studenti međusobno ne razlikuju u percepciji profesionalnih očekivanja tj. mogućnosti zaposlenja, niti u stupnju zadovoljstva zdravstvenim studijem.

Neparametrijski Kruskal Wallis H test korišten je za ispitivanje razlika na pojedinačnim česticama Upitnika zadovolj-

TABLICA [4] Razlike u odgovorima na pojedine čestice Upitnika zadovoljstva zdravstvenim studijem između studenata različitih zdravstvenih smjerova (N=80)

Čestica	Prosječni rangovi						
	S	P	FT	RT	MLD	χ^2	p
1. Programski sadržaji omogućuju mi razvoj vještina rješavanja problema u zdravstvenoj djelatnosti	34,57	54,27	41,27	39,65	40,32	6,79	0,05
2. Nastavnici su stručni u svom području rada	42,55	47,00	39,92	31,30	37,18	7,05	0,05
3. Na Odjelu zdravstvenih studija prema meni osoblje se odnosi s poštovanjem	41,12	39,54	36,88	53,70	34,00	3,75	0,05
4. Programski sadržaji omogućuju mi unapređenje komunikacijskih vještina	45,02	38,96	31,27	44,05	38,29	4,35	0,05
5. Nastavnici predstavljaju pozitivne uzore profesionalnih zdravstvenih djelatnika	48,42	35,19	39,23	30,15	37,04	5,42	0,05
6. U kliničkoj praksi zdravstveni djelatnici se s uvažavanjem odnose prema meni.	29,42	43,96	51,00	50,05	44,46	6,66	0,05
7. Unutrašnjost učionica je primjerena za praćenje nastave.	39,93	50,19	48,04	28,15	34,54	5,55	0,05
8. Sadržaj studijskog programa priprema me za primjenu zdravstvene struke u kliničkoj praksi.	39,40	51,54	32,42	35,85	43,43	3,16	0,05
9. Nastavnici međusobno surađuju tijekom nastavnog procesa.	45,00	44,42	35,08	22,50	45,11	2,31	0,05
10. Na Odjelu zdravstvenih studija mogu slobodno postavljati pitanja koja se odnose na studij.	43,52	35,23	30,35	41,10	47,93	1,52	0,05
11. Tehnička oprema i pomagala prilagođena su suvremenim tehnološkim trendovima	41,75	51,73	40,23	25,90	38,07	3,47	>0,05
12. Imam povjerenja u vlastitu sposobnost obavljanja zdravstvene struke u kliničkoj praksi koju sam stekao/la tijekom studija	41,15	44,31	36,96	39,35	39,68	1,50	>0,05
13. Nastavnici tijekom nastave učinkovito koriste tehnologiju za unapređenje nastavnog procesa.	39,38	38,81	42,62	38,10	44,21	1,98	>0,05
14. Nastavnici me potiču u učenju	45,80	35,81	33,54	44,70	36,96	3,36	>0,05
15. Nastavna oprema i pomagala u dobrom su i funkcionalnom stanju	45,32	46,54	40,04	24,15	36,68	5,90	>0,05
16. Sadržaj studijskog programa priprema me za uspješno polaganje stručnog ispita.	37,58	45,50	33,54	42,55	47,11	1,75	>0,05
17. Nastavnim sadržajima obuhvaćeni su najvažniji pojmovi iz zdravstvene struke	41,68	37,54	29,31	43,85	48,71	3,55	>0,05
18. Na Odjelu ostvarujem pozitivne profesionalne odnose.	42,32	32,08	34,23	47,15	45,50	3,17	>0,05
19. Postoji dovoljno tehničke opreme i pomagala za odvijanje praktične nastave	39,68	43,62	36,54	48,55	37,29	1,64	>0,05
20. Sadržaj studijskog programa priprema me za profesionalnu zdravstvenu djelatnost	39,82	41,62	31,88	47,00	44,29	6,39	>0,05

21. Nastavnici se trude svoju nastavu učiniti zanimljivom.	41,47	40,54	40,15	39,75	39,25	5,07	0.05
22. Imam povjerenja u odjel zdravstvenih studija.	47,35	41,42	39,08	34,45	30,61	3,93	0.05
23. U sklopu Odjela postoji dovoljno prostora za odvijanje praktične nastave.	43,10	38,58	39,58	34,40	42,11	3,71	0.05
24. Programski sadržaji primjereni postojećim trendovima u zdravstvenoj struci.	37,27	48,65	39,85	40,05	40,79	5,40	0.05
25. Nastavnici su objektivni u procjeni mog znanja.	35,82	43,35	50,15	49,75	32,32	2,04	0.05
26. Nastavna i ispitna literatura dostupna je i prilagođena potrebama studenta.	41,82	49,92	29,58	35,30	42,79	2,89	0.05
27. Tijekom nastavnog procesa jasno su prezentirana očekivanja od studenta.	40,63	45,96	35,00	25,55	50,93	11,88	<0.05
28. Nastavnici imaju primjerena očekivanja od mog postignuća.	46,28	39,62	26,58	31,20	48,50	12,95	<0.05
29. Prelazak s jednostavnijih na složenije programske sadržaje logičan je	35,40	43,04	37,42	43,90	49,50	3,73	0.05

stva studijem jer se željelo utvrditi na kojim se česticama studenti zdravstvenih studija eventualno razlikuju. Dobivene su samo dvije statistički značajne razlike na 27. čestici (Tijekom nastavnog procesa jasno su prezentirana očekivanja od studenta $\chi^2=11.88$; $p<0.05$) i 28. čestici (*Nastavnici imaju primjerena očekivanja od mog postignuća* $\chi^2=12.95$; $p<0.05$). Temeljem ovih razlika može se zaključiti da studenti različitih studijskih programa imaju različite procjene o primjerenosti nastavničkih očekivanja i prezentacije tih očekivanja.

Rasprava/Discussion

Na istraživanom uzorku populacije studenata [studenti 2. godine] iznalazi se da žene češće biraju zdravstvene studije od muškaraca i studij najčešće nastavljaju odmah nakon završena srednjoškolskog obrazovanja. Otprilike polovica studenata ima završeno stručno srednjoškolsko zdravstveno obrazovanje, dok druga polovica studenata ima završeno gimnazijsko obrazovanje. Roditelji studenata uglavnom imaju srednjoškolsko obrazovanje, a samo malen udio roditelja ima osnovnoškolsko ili poslijediplomsko obrazovanje. Studenti 2. godine preddiplomskih zdravstvenih studija u Splitu imaju relativno visoku motivaciju za nastavkom obrazovanja na diplomskim studijima te vjeruju da će im završetak preddiplomskog studija olakšati snalaženje na tržištu rada i pomoći u pronalaženju zaposlenja u zdravstvenoj struci. U tome se najviše ističu studenti primaljstva i laboratorijske dijagnostike. Studenti laboratorijske dijagnostike najzadovoljniji su načinom prezentacije očekivanja i primjerenošću očekivanja nastavnika od njihovog postignuća.

Rezultati istraživanja verificiraju da zdravstvene studije pohađa znatno veći broj ženskih ispitanika. Rezultati su kompatibilni s rezultatima istraživanja provedenog na Zdravstvenom veleučilištu [ZVU] u Zagrebu, u veljači 2011. godine [11], u kojem su se ispitivala stajališta studenata treće godine sestrinstva o sestrinstvu u RH danas. Od ukupno 57 ispitanika, njih 86% bilo je ženskog spola, a samo 14% muškog spola. Ovi podaci ZVU-a slični su podacima u provedenom istraživanju, što je i očekivano s obzirom da veći dio zdravstvenih studija u RH tradicionalno upisuje žene.

To se osobito odnosi na djelatnosti sestrinstva, primaljstva, laboratorijske dijagnostike, a dobrim dijelom i na fizioterapeute.

Prema podacima istraživanja ZVU u Zagrebu [11], raspon starosne dobi studenata je sličan. Naime, u generaciji 2011/2012. starosna dob studenata u rasponu je od 23 do 54, a u generaciji 2012/2013. od 23 do 59 godina. U generaciji 2013./2014. starosna je dob studenata na sveučilišnom Odjelu zdravstvenih djelatnosti u bila od 20 do 45, a prosječna dob 22.3 ± 4.95 . Vidljivo je da u uzorku prevladavaju studenti koji su nastavili studirati odmah nakon srednjoškolskog obrazovanja te da je starosna dob u različitim studijskim smjerovima slična. Može se pretpostaviti da se razlike u starosnoj dobi odražavaju i na motive i očekivanja studenata. Studenti u zrelijoj životnoj dobi svoja stručna i životna iskustva prenose mlađim kolegama s kojima zajedno svladavaju studijske programe i sadržaje. Kao što je već spomenuto, želja za nastavkom studija svih studenata znatna je (studenti uglavnom namjeravaju nastaviti diplomski studij nakon preddiplomskog obrazovanja). Pritom najveću motivaciju za nastavkom obrazovanja na diplomskom studiju iskazuju studenti medicinsko-laboratorijske dijagnostike i primaljstva. Zanimljivo je da jedino za ta dva studija na OZS-u još ne postoji diplomatska razina. Ova informacija mogla bi biti korisna pri definiranju odluke o eventualnom organiziranju diplomske razine tih zdravstvenih smjerova. Izraženoj motivaciji za nastavkom studija svakako doprinosi i uvjerenje studenata da će im viša razina obrazovanja omogućiti i lakše nalaženje radnog mjesta. Za usporedbu, navodimo podatke sa ZVU-a u Zagrebu [11], prema kojima 69.6% studenata (generacija 2011/12) i 71.9% (generacije 2012/13) iskazuje želju za nastavkom obrazovanja na doktorskom studiju. Ovi podaci, iako nisu kompatibilni s našima, jer se radi o različitim obrazovnim razinama, ohrabruju jer upućuju na znatan interes u populaciji MS/MT za dostizanjem najviših razina zdravstvenog akademskog obrazovanja. Znatna zainteresiranost ispitanika za nastavak obrazovanja na diplomskom studiju predstavlja pozitivan čimbenik za poboljšanje stupnja kvalitete zdravstvenih djelatnosti u RH.

Stupanj zadovoljstva zdravstvenim studijem u Splitu (na što upućuju rezultati ovog istraživanja) zadovoljava. Studenti 2. godine svih zdravstvenih smjerova svoje zadovoljstvo studijem ocjenjuju prosječnom ocjenom 3 (niti zadovoljan, niti nezadovoljan). U budućim istraživanjima bilo bi korisno pobliže istražiti razloge zbog kojih to zadovoljstvo nije veće, što bi pružilo spoznaje za planiranje budućeg rada. Ovi rezultati još su zanimljiviji ako se uzme u obzir da su najviši stupanj zadovoljstva iskazali studenti MLD-a i primaljstva. Moguće je da bi mogućnost nastavka studija na diplomskoj razini dodatno ojačala njihovu motivaciju i postignuće.

Studenti medicinsko-laboratorijske dijagnostike i primaljstva zadovoljniji su od studenata drugih studijskih grupa. Međutim, studenti sestrinstva i medicinsko-laboratorijske dijagnostike smatraju da nastavnici imaju primjerena očekivanja od njihovih dostignuća.

Sažeto rečeno, rezultati procjene zadovoljstva studijem govore u prilog pozitivne motivacije i zadovoljstva kvalitetom studijskog programa i nastavnicima na OZS-u. U tom se smislu posebno ističu studenti primaljstva i laboratorijske dijagnostike.

Istraživanje stupnja zadovoljstva studijskim programima na sveučilišnim preddiplomskim zdravstvenim studijima do danas u RH nisu dostatno zastupljena. Rezultati provedenog istraživanja verificiraju visoka pouzdanost stupnja Zadovoljstva zdravstvenim studijima koja mogu biti korisna za provođenje istraživanja u budućnosti slične tematike. Ograničenja su ovog istraživanja malen broj uključenih ispitanika (i to samo 2. godine), zbog čega je bila i ograničena mogućnost odabira statističkih postupaka te se rezultati ne mogu generalizirati na cijeloj populaciji studenata na OZS-u. U sljedećim istraživanjima potrebno je uključiti studente svih godina studijskih programa radi dobivanja rezultata veće znanstvene vjerodostojnosti.

Činjenica je da su zadovoljstvo studijem i želja za nastavkom studija kao važne odrednice kvalitete studija dosad nedovoljno istraživane. Sudjelovanje u istraživanju omogućuje studentima bolje razumijevanje osnovnih čimbenika u istraživačkom radu, što je jedan od osnovnih krajnjih ishoda učenja studijskih programa koji su zasnovani na učenju temeljenom na dokazima.

Rezultati mogu doprinijeti objektivizaciji stupnja zadovoljstvu studenata zdravstvenih studija i povećanje stupnja znanja o zadovoljstvu studenata različitih studijskih programa. Stoga provedeno istraživanje može doprinijeti poboljšanju razumijevanje daljnjih poboljšanja koja su potrebna za povećanje kvalitete zdravstvenih studijskih programa.

Literatura / References

- [1] Reić Ercegović I, Jukić T. Zadovoljstvo studijem i motivi upisa na studij. *Napredak*, 2008;149: 283-295.
- [2] Brown JF, Marshall B. Continuous quality improvement: An effective strategy for improvement of program outcomes in a higher education setting. *Nurs Educ Perspect* 2008; 29(4): 205-211.
- [3] Bryant, JL. Linking Student Satisfaction and Retention. Available at <https://www.noellevitz.com/NR/rdonlyres/A22786EF-65FF-4053-A15ABE145B0C708/0/LinkingStudentSatis0809.pdf> 2009) [retrieved at 10.6.2014.]
- [4] Özgüngör S. Identifying Dimensions of students' ratings that best predict students' self-efficacy, course value and satisfaction. *Eurasian Journal of Educational Research* 2010;38:146-163.
- [5] Tessema M, Ready K, Embaye A. The Effects of Employee Recognition, Pay, and Benefits on Job Satisfaction: Cross Country Evidence. Paper presented at MBAA conference, Chicago 2011; March:23-25.
- [6] Clark BR. *Sustaining change in Universities: Contingencies in case studies and concepts*. Berkshire: England, 2004.
- [7] Jones S. Dynamics social norms and the unexpected transformation of a woman's higher education. *Soc Sci Hist* 2009;33:247-291.
- [8] Bayakal U, Sokmen S, Korkmaz S, Akgun E. Determining student satisfaction in a nursing college. *Nurse Educ Today* 2005;25(4):255-62.
- [9] Liang Y, Chen W, Huang L. Nurse staffing, direct nursing care hours and patient mortality in Taiwan: the longitudinal analysis of hospital nurse staffing and patient outcome study. *BMC Health Serv Res*. 2012;12:2-8.
- [10] Ilić B, Karačić J, Čukljek S. Stavovi studenata 3. godine studija sestrinstva o sestrinstvu u Hrvatskoj danas. U: Čukljek S, Turuk V, urednici. *Hrvatsko sestrinstvo ususret Europskoj uniji: zbornik radova*. Zagreb: Zdravstveno veleučilište Zagreb, 2011:169-177.
- [11] Hsiu-Chin C, Huan-Sheng L. Development and psychometric testing of the nursing student satisfaction scale for the associate nursing programs. *Journal of Nursing Education and Practice* 2012;2(3):25-37.